

Nr 271.

Av herrar Myrdal och Norman, *angående lagstadgad skyldighet för utgivare av periodisk skrift att offentlig redovisa, hur skriften finansieras.*

Rättegången mot Dagsposten har belyst vissa svagheter i våra medel att motverka korrumperad opinionsbildning. Åtalet mot Dagsposten gäller brott mot 8 kap. 22 par. strafflagen, som lyder:

Mottager någon av främmande makt penningar eller annat för att här i riket genom utgivande eller spridning av skrifter eller annorledes söka påverka den allmänna meningen om rikets styrelseskick eller om åtgärder i dess inre eller yttre styrelse, straffes med fängelse eller straffarbete i högst två år (Lag 20 mars 1942).

Att brott mot lagen straffas, när det blir uppdagat, bidrar i och för sig att stävja den brottsliga verksamheten. I det här nämnda fallet har den verksamhet, som föranlett åtal, fortgått en följd av år, varunder allmänt förekommit misstankar och antydningar, att den haft ekonomiskt stöd från främmande makt. Om det funnits en förpliktelse till offentlig redovisning, hade misstankarna antingen kunnat vederläggas eller bekräftas, i senare fallet föranleda omedelbar åtgärd. Att verksamhet av ifrågavarande slag är straffbar förutsätter, att den anses skadlig eller farlig ur svensk synpunkt. Nu har denna trafik kunnat fortgå just under den tid, som kanske varit mest kritisk, och först sedan bevismaterial efter lång tidsutdräkt kommit i myndigheternas hand, är man färdig att ingripa med åtal. Tillvaron av lagen och vetenskapen om dess innehåll kunna visserligen verka förebyggande, men där denna verkan icke uppnås tar det lång tid innan den med lagen avsedda effekten uppnås.

Därmed ställes frågan, huruvida icke sådan främmande propaganda, som avses i strafflagens kap. 8 par. 22, skulle kunna effektivt och på ett tidigare stadium motverkas genom offentlig redovisning av hur skrifter av propagandanatur finansieras. Om det för allmänheten blir fullt klarlagt, att en viss propaganda finansieras av främmande makt, torde detta vara ett minst lika gott, eller i praktiken ett mycket effektivare skydd än det man avsett att vinna med lagens straffbestämmelse.

En ökad offentlighet på detta område bör kunna ha en värdefull verkan även då det gäller opinionsbildningens sundhet överhuvud taget. Att enskilda och organisationer bedriva skriftlig propaganda för idéer och intressen är ett fullt legalt och ytterst viktigt led i det demokratiska samhällets funktion.

Propaganda kan distribueras i sådan form, att publiken frivilligt köper de publikationer som äro dess bärare. Den blir i sådant fall självfinansierande, eller knuten till och beroende av en affärsverksamhet som ger vinst. Propaganda kan återigen distribueras i sådan form, att de publikationer som äro propagandans bärare måste utges med finansiellt stöd av den eller dem som ha intresse av att den bedrivs. Detta förhållande är allmänt känt och för- anleder knappast i det allmänna medvetandet någon uppdelning som säger att den ena finansieringsmetoden är principiellt av lägre moralisk halt än den andra. Ekonomiskt beroende medför en viss risk för korruption. Detta kan ha formen av rädsla att stöta sig med en uppdragsgivare, men det kan lika väl ha formen av rädsla att stöta sig med en stor publik, på vars bevä- genhet den finansiella ställningen beror. Endast skrymteriet kan vilja be- strida, att hänsyn av båda slagen spelar en faktisk roll. I vad mån svaghet av sådant slag påverkar opinionsbildningen kan icke bestämt fastställas. Den enda pålitliga styrka som kan sättas däremot är, att det bland dem som utöva opinionsbildning finns tillräckligt många människor med ryggrad. Men den styrka som här står till buds bör kunna verksamt stödjas genom att sambandet mellan opinionsbildningen och dess finansiella underlag blir i möjligaste mån belyst. Klarare sikt skulle ej blott vara till avbräck för dem som äro ute i ljusskygga ärenden, utan borde dessutom vara helt väl- kommen för dem som nu till följd av den bristfälliga belysningen bli orätt- mätigt utpekade och misstänkliggjorda. Erfarenheten visar, att offentlig- hetens ljus över allt som angår offentligheten är ett av de verksammaste medlen för att hålla samhället friskt.

Med hänvisning till det sagda hemställes,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära utredning och förslag om lagstadgad skyldighet för utgivare av periodiska skrifter att offentligt redovisa hur skrifter finansieras.

Stockholm i januari 1945.

Gunnar Myrdal.

David Norman.